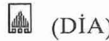
meyen bazı grupların silâhlı muhalefeti üzerine tekrar bozuldu. Ayrıca Fransızlar 1851'de Selâ Limanı'nı topa tuttular. Abdurrahman b. Hişâm'ın saltanatı döneminde Fas ile Avrupa ülkeleri arasında ticarî münasebetler gelişti ve Portekiz, İngiltere, Sardunya, İspanya, Fransa, Avusturya, Amerika, İsveç, Danimarka gibi ülkelerin bazılarıyla yeni ticaret anlaşmaları imzalanırken bazılarıyla da eski anlaşmalar yenilendi. Halkın hoşnutsuzluğuna rağmen başlangıçta İngiltere ve Fransa'ya tanınan ticarî imtiyazlar, sonradan diğer Avrupalı devletlere de tanındı.

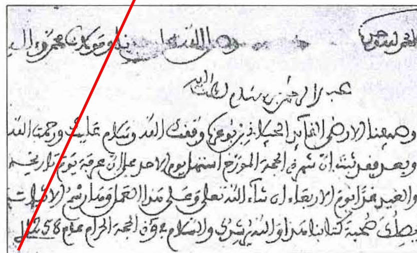
Abdurrahman b. Hişâm 29 Muharrem 1276'da (28 Ağustos 1859) Miknâs'ta öldü. Cenazesi Sultânü'l-a'zam Mevlây İsmâil'in hazîresine defnedildi. Yerine oğlu Muhammed geçti. Kaynaklarda âdil, dindar ve halka şefkatle muamele eden iyi bir idareci olarak anlatılır. İlmin, ziraat ve sanayinin gelişmesi için çok çalışmış ve ülkesinde bazı imar faaliyetlerinde bulunmuştur. Merakeş'te Bû Hassân, Kannariye ve el-Vustâ camilerini yaptırdığı gibi Tanca Limanı ile Fas, Merakeş ve Selâ'daki camileri de tamir ettirmiştir. Ayrıca büyük bir hastahane yaptırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ahmed es-Selâvî, *Kitâbü'l-İstikṣâ*, Kahire 1312, IV, 172-210; L. Godard, *Description et histoire du Maroc*, Paris 1860, II, 585-629; İbn Zeydân, *Târîḫu Miknâs*, Rabat 1933, I, 205-231; IV, 81-359; Jamil M. Abu'n-Nasr, *A History of the Maghrib in the Islamic Period*, Cambridge 1980, s. 233, 240-241, 285-288, 290; Salâh el-Akkâd, *el-Maġribü'l-ʿArabî*, Kahire 1980, s. 70; Ziriklî, *el-Aʿlâm* (nşr. Züheyr Fethullah), Beyrut 1984, III, 341; İbrâhim Harekât, *el-Maġrib ʿabre't-târîḫ*, Rabat 1405/1985, III, 172-229; R. Danziger, "ʿAbd al-Qādir and ʿAbd al-Raḥmān: Religious and Political Aspects of their Confrontation, 1843-1847", *MR*, VI (1981), s. 27-35; G. Yver, "Abdurrahman", *İA*, I, 49-50; Ph. de Cossé Brissac, "ʿAbd al-Raḥmān b. Hishām", *EI²* (İng.), I, 84.

 (DİA)

Abdurrahman b. Hişâm'ın el yazısı

ABDURRAHMAN b. HUCEYRE

(عبدالرحمن بن حجيرة)

Ebû Abdillâh Abdurrahmân b. Huceyre el-Havlânî el-Mısrî (ö. 83/702 [?])

Tâbiîn devri âlimlerinden, Mısır kadısı.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Emevîler zamanında Mısır Valisi Abdülazîz b. Mervân tarafından kadı tayin edildi. Ayrıca hazineyi yönetme, vaaz ve irşad işlerini de üstlenen İbn Huceyre'nin bu görevler karşılığında yılda 1000 dinar maaş aldığı bilinmektedir. Vefatının 80 veya 83 yıllarında olduğuna dair iki ayrı rivayet vardır.

Nesâî, Dârekutnî ve İbn Hibbân gibi hadis münekkitlerinin sika* kabul ettiği İbn Huceyre, derin bir fıkıh bilgisine de sahipti. Nitekim İbn Abbas'ın, kendisinden fetva isteyen birine, "Aranızda İbn Huceyre varken bana mı soruyorsun?" diye çıkıştığı nakledilir. İbn Huceyre, sahâbîlerden Ebû Zer, İbn Mes'ûd, Ebû Hüreyre, Ukbe b. Âmir ve Abdullah b. Amr b. Âs'tan hadis rivayet etmiştir. Kendisinden de oğlu Abdullah, Hâris b. Yezîd el-Hadramî, Abdullah b. Sa'lebe el-Hadramî ve başkaları rivayette bulunmuşlardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû Ömer el-Kindî, *Kitâbü'l-Vülât ve Kitâbü'l-Ḳuḍât* (nşr. R. Guest), Leiden 1912, s. 314-320; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, Kahire 1351-58/1932-39 — Beyrut 1401/1981, IX, 51; İbn Hacer, *Tehẕîbü't-Tehẕîb*, VI, 160; Süyûtî, *Ḥüsnü'l-muḥâḍara* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1387/1967, I, 295; II, 137; Fahreddin Atar, *İslâm Adliye Teşkilatı*, Ankara 1979, s. 107, 115, 126, 224.

 Orhan Çeker

ABDURRAHMAN b. HÜRMÜZ

(عبدالرحمن بن هرمز)

(bk. A'REC, Abdurrahman b. Hürmüz).

ABDURRAHMAN b. İBRÂHİM

(عبدالرحمن بن إبراهيم)

(bk. DUHAYM).

ABDURRAHMAN el-İDRÎSÎ

(عبدالرحمن الإدريسي)

(bk. İDRÎSÎ, Abdurrahman b. Muhammed).

ABDURRAHMAN b. KÂ'B el-ENSÂRÎ

(عبدالرحمن بن كعب الانصارى)

Ebû Leylâ Abdurrahmân b. Kâ'b el-Ensârî el-Mâzinî (ö. 24/644-45)

Fakirlikleri sebebiyle Tebük seferine katılamayan sahâbîlerden biri.

İbn Hibbân tarafından el-Harrânî nisbesiyle zikredilmişse de hemen bütün kaynaklarda Benî Mâzin kabilesine nisbetle el-Mâzinî diye geçer. Doğum tarihi belli değildir. Bedir ve Uhud savaşlarına, ayrıca Hendek Gazvesi'nde ve daha sonraki bütün savaşlara katıldı. Hicretin üçüncü yılı rebîülevvel ayında yapılan Benî Nadîr Gazvesi'nde, Hz. Peygamber tarafından Abdullah b. Selâm ile birlikte Benî Nadîr yahudilerine ait hurmalıkları kesmekle görevlendirildi. Hz. Ömer devrinin sonlarına doğru öldü. Vefat yeri belli değildir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, II, 165; İbn Hibbân, *Kitâbü's-Siḳāt*, Haydarâbâd 1393-99/1973-79, I, 243; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb* (*el-İṣâbe* içinde), Kahire 1328, II, 398-399; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 490; İbn Hacer, *el-İṣâbe* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1390-92/1970-72, IV, 350.

 Mücteba Uğur

ABDURRAHMAN b. KĀSIM

(عبدالرحمن بن القاسم)

(bk. İBNÜ'L-KĀSIM).

ABDURRAHMAN b. MEHDÎ

(عبدالرحمن بن مهدي)

Ebû Saîd Abdurrahmân b. Mehdî b. Hassân el-Basrî el-Anberî (ö. 198/813-14)

Tebeü't-tâbiînin tanınmış hadis hâfızı ve fıkıh âlimi.

İnci ticaretiyle meşgul olduğu için el-Lü'lüî nisbesiyle de anılır. 135'te (752) büyük bir ihtimalle Basra'da doğdu. Tahsiline Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemekle başladı. Kıraat ilmini öğrendikten sonra devrin tanınmış âlimlerinin meclislerine devam etmeye başladı. Önceleri vaaz meclislerine, bilhassa kıssacı vâizlerin